

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Nacionalna konferenca **JEZIKI V IZOBRAŽEVANJU**

Zbornik povzetkov

11. april 2014

Dijaški dom Tabor, Ljubljana

Nacionalna konferenca
JEZIKI V IZOBRAŽEVANJU

Zbornik povzetkov

11. april 2014
Dijaški dom Tabor, Ljubljana

Nacionalna konferenca Jeziki v izobraževanju

Zbornik povzetkov

Ljubljana, 11. april 2014

Organizator: Zavod RS za šolstvo

Urednica: mag. Mojca Poznanovič Jezeršek

Oblikovanje: Alenka Štrukelj

Izdal in založil: Zavod RS za šolstvo

Predstavnik: mag. Gregor Mohorčič

Dostopno na spletnem naslovu: http://www.zrss.si/jeziki-v-izobrazevanju/zbornik_povzetkov

Druga izdaja

Ljubljana, 2014

Publikacija ni plačljiva.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

81'24:37.091.3(082)(0.034.2)

NACIONALNA konferenca Jeziki v izobraževanju (2014 ; Ljubljana)

Zbornik prispevkov [Elektronski vir] / Nacionalna konferenca Jeziki v izobraževanju, 11. april 2014, Ljubljana ; [urednica Mojca Poznanovič Jezeršek ; organizator Zavod RS za šolstvo]. - El. knjiga. - Ljubljana : Zavod RS za šolstvo, 2014

ISBN 978-961-03-0239-1 (pdf)

1. Dodat. nasl. 2. Poznanovič, Mojca 3. Zavod RS za šolstvo

273300736

Zavod RS za šolstvo, 2014

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja gradiva ni dovoljeno reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakšen pomnilniški medij) oblike reprodukcije.

KAZALO

1.	Program nacionalne konference	5
2.	Uvod	9
3.	Strateške smernice jezikovne politike na področju jezikovnega izobraževanja: dokumenti, pobude, akcije <i>dr. Simona Bergoč</i>	11
4.	Akcijski načrt jezikovnega izobraževanja 2014—2018 <i>dr. Marko Stabej</i>	12
5.	Kaj prinaša akcijski načrt za jezikovno izobraževanje na področju pouka slovenščine v osnovnih in srednjih šolah <i>dr. Kozma Ahačič</i>	13
6.	Od globalnih smernic do lokalnih kontekstov: Učenje in poučevanje tujih jezikov v Sloveniji <i>dr. Janez Skela</i>	14
7.	Bralna pismenost v raziskavi PISA <i>dr. Mojca Štraus</i>	15
8.	Empirične ugotovitve projekta Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja kot izhodišče za nadaljnji razvoj pismenosti <i>dr. Fani Nolimal</i>	16
9.	Jezikovne povezave po dolgem in počez <i>Katja Pavlič Škerjanc</i>	17
10.	Večjezičnost in medkulturnost na obmejnih šolah – odgovor na izziv globalnih evropskih jezikovnih smernic <i>mag. Katica Pevec Semec</i>	19
11.	Medkulturno zavedanje in zgodnje učenje jezika v večkulturnem in večjezičnem okolju <i>dr. Barbara Baloh</i>	20
12.	Med jezikom okolja, maternim jezikom in tujimi jeziki: o večjezičnosti pri otrocih priseljencih <i>dr. Marijanca Ajša Vižintin</i>	21
13.	Kako se slovenski jezik kot drugi jezik uči nadarjen osnovnošolec <i>Alenka Rot Vrhovec</i>	22
14.	Izkušnje z učenjem tujega jezika v slovenskih vrtcih <i>dr. Mihaela Brumen, Fanika Fras Berro</i>	23
15.	Preverjanje in ocenjevanje znanja angleščine: kako in koliko se udejanja komunikacijski pristop <i>Berta Kogoj</i>	24

16. Težave in izzivi poučevanja manjšinske materinščine (madžarščina)	
<i>Maria Pismanjak</i>	25
17. Težave in izzivi poučevanja manjšinske materinščine (italijanščina)	
<i>dr. Sergio Crasnich</i>	26
18. Prenavljanje in posodabljanje učnih načrtov za slovenščino po letu 1994	
<i>mag. Mojca Poznanovič Jezeršek</i>	27
19. Pouk slovenskega jezika med načrtom in izvedbo	
<i>dr. Marja Bešter Turk</i>	28
20. Možnosti za uresničevanje čezpredmetnih ciljev pri pouku slovenščine	
<i>dr. Boža Krakar Vogel</i>	29
21. Spremembe učnega načrta in novosti pri jezikovnem delu izpita iz slovenščine na splošni maturi – (ne)ujemanje in nekaj pasti	
<i>dr. Jerca Vogel</i>	30
22. S tehnologijo podprt pouk slovenščine	
<i>mag. Andreja Čuk</i>	31
23. Evropska raziskava o jezikovnih kompetencah	
<i>dr. Karmen Pižorn</i>	32
24. Drugi tuji jezik v osnovni šoli	
<i>mag. Liljana Kač</i>	33
25. Kakšna povratna informacija spodbuja uspešno učenje	
<i>mag. Vineta Eržen, Alenka Andrin</i>	34
26. Kaj vpliva na bralno razumevanje pri dobrih in šibkih bralcih v sedmem razredu	
<i>Florina Erbeli</i>	35
27. Slovenski izpit iz angleščine med A1 in B2	
<i>Suzana Bitenc Perharc, mag. Alenka Tratnik</i>	36
28. Pomen NPZ iz angleščine v osnovni šoli	
<i>mag. Barbara Lesničar</i>	37
29. Koliko so preizkusi znanja (testi) veljavni	
<i>mag. Darinka Rosc Leskovec, Vladimir Milekšič</i>	38
30. Slovenščina na poklicni maturi	
<i>mag. Lara Godec Soršak, mag. Jana Kvas</i>	39
31. Recepcija slikanice pri vstopanju v svet pismenosti	
<i>dr. Vida Medved Udovič</i>	40
32. Diferenciacija opismenjevanja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju	
<i>dr. Nataša Potočnik</i>	42
33. Branje in pisanje v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju	
<i>mag. Marta Novak</i>	43
34. PISA – sferično zrcalo slovenske pismenosti	
<i>dr. Igor Saksida</i>	44

1. PROGRAM KONFERENCE

8.00–9.00	REGISTRACIJA UDELEŽENCEV	
9.00–9.30 Dvorana	Uvod v konferenco in pozdravni nagovori	<p>mag. Mojca Poznanovič Jezeršek, vodja programskega odbora, ZRSŠ</p> <p>mag. Gregor Mohorčič, direktor Zavoda RS za šolstvo</p> <p>Predstavnik Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport</p> <p>Predstavnik Ministrstva za kulturo</p>
PLENARNA PREDAVANJA		
9.30–11.00 Dvorana	Strateške smernice jezikovne politike na področju jezikovnega izobraževanja: dokumenti, pobude, akcije	dr. Simona Bergoč, Služba za slovenski jezik, Ministrstvo za kulturo
	Akcijski načrt jezikovnega izobraževanja 2014–2018	dr. Marko Stabej, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
	Vloga tujih jezikov v akcijskem načrtu jezikovnega izobraževanja	Bronka Straus, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
11.00–11.30	Odmor	
11.30–13.30 Dvorana	Kaj prinaša Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje na področju pouka slovenščine v osnovnih in srednjih šolah	dr. Kozma Ahačič, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU
	Od globalnih smernic do lokalnih kontekstov: Učenje in poučevanje tujih jezikov v Sloveniji	dr. Janez Skela, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
	Bralna pismenost v raziskavi PISA	dr. Mojca Štraus, Pedagoški inštitut
	Empirične ugotovitve projekta Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja kot izhodišče za nadaljnji razvoj pismenosti	dr. Fani Nolimaj, Zavod RS za šolstvo
13.30–15.00	Odmor	

	VZPOREDNA PREDAVANJA PO TEMATSKIH SKUPINAH	
	POVEZOVANJE JEZIKOV, VEČJEZIČNOST IN MEDKULTURNOST	
15.00—16.45 Učilnica 1 Moderatorica: mag. Katica Pevce Semec	Jezikovne povezave po dolgem in počez	Katja Pavlič Škerjanc, Zavod RS za šolstvo
	Večjezičnost in medkulturnost na obmejnih šolah – odgovor na izziv globalnih evropskih jezikovnih smernic	mag. Katica Pevce Semec, Zavod RS za šolstvo
	Medkulturno zavedanje in zgodnje učenje jezika v večkulturnem in večjezičnem okolju	dr. Barbara Baloh, Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem
	Med jezikom okolja, maternim jezikom in tujimi jeziki: o večjezičnosti pri otrocih priseljencih	dr. Marijanca Ajša Vižintin, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU
	DIDAKTIČNE IZKUŠNJE PRI POUČEVANJU JEZIKOV	
15.00—16.45 Učilnica 2 Moderatorica: Berta Kogoj	Kako se slovenski jezik kot drugi jezik uči nadarjen osnovnošolec?	Alenka Rot Vrhovec, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
	Izkušnje z učenjem tujega jezika v slovenskih vrtcih	Fanika Frasn Berro, Zavod RS za šolstvo, dr. Mihaela Brumen, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru
	Preverjanje in ocenjevanje znanja angleščine: kako in koliko se udejanja komunikacijski pristop	Berta Kogoj, Zavod RS za šolstvo
	Težave in izzivi poučevanja manjšinske materinščine	Mária Pisnjak, Zavod RS za šolstvo dr. Sergio Crasnich, Zavod RS za šolstvo
	ANALIZA STANJA, RAZISKAVE, DIDAKTIČNI PRISTOPI – SLOVENŠČINA	
15.00—16.45 Učilnica 3 Moderatorica: mag. Mojca Poznanovič Jezeršek	Prenavljanje in posodabljanje učnih načrtov za slovenščino po letu 1994	mag. Mojca Poznanovič Jezeršek, Zavod RS za šolstvo
	Pouk slovenskega jezika med načrtom in izvedbo	dr. Marja Bešter Turk, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
	Možnosti za uresničevanje čezpredmetnih ciljev pri pouku slovenščine	dr. Boža Krakar Vogel, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

	Spremembe učnega načrta in novosti pri jezikovnem delu izpita iz slovenščine na splošni maturi – (ne)ujemanje in nekaj pasti	dr. Jerca Vogel, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
	S tehnologijo podprt pouk slovenščine	mag. Andreja Čuk, Zavod RS za šolstvo
ANALIZA STANJA, RAZISKAVE, DIDAKTIČNI PRISTOPI – TUJI JEZIKI		
15.00–16.45 Učilnica 4 Moderatorica: mag. Liljana Kač	Evropska raziskava o jezikovnih kompetencah – izvenšolski dejavniki	dr. Karmen Pižorn, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
	Drugi tuji jezik v osnovni šoli	mag. Liljana Kač, Zavod RS za šolstvo
	Kakšna povratna informacija spodbuja uspešno učenje tujega jezika	Alenka Andrin in mag. Vineta Eržen, Zavod RS za šolstvo
	Kaj vpliva na bralno razumevanje pri angleščini pri dobrih in šibkih bralcih v 7. razredu	Florina Erbeli, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
ZUNANJE PREVERJANJE ZNANJA		
15.00–16.45 Učilnica 5 Moderatorica: mag. Darinka Rosc Leskovec	Slovenski izpiti iz angleščine med A1 in B2	Suzana Bitenc Peharc in mag. Alenka Tratnik, Državni izpitni center
	Pomen NPZ iz angleščine v osnovni šoli	mag. Barbara Lesničar, Zavod RS za šolstvo
	Koliko so preizkusi znanja (testi) veljavni	mag. Darinka Rosc Leskovec in Vladimir Milekšič, Zavod RS za šolstvo
	Slovenščina na poklicni maturi	mag. Lara Godec Soršak, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani in mag. Jana Kvas, Šolski center Celje
IZKUŠNJE Z VSTOPANJEM V SVET BRANJA IN PISANJA		
15.00–16.45 Učilnica 6 Moderatorica: dr. Nataša Potočnik	Recepcija slikanice pri vstopanju v svet pismenosti	dr. Vida Medved Udovič, Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem
	Diferenciacija opismenjevanja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju	dr. Nataša Potočnik, Zavod RS za šolstvo
	Branje in pisanje v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju	mag. Marta Novak, Zavod RS za šolstvo

Nacionalna konferenca Jeziki v izobraževanju

	PISA – sferično zrcalo slovenske pismenosti	dr. Igor Saksida, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
16.45—17.15	Odmor	
17.15—18.30 Dvorana	<p>FORUM PRAKTIKOV Darja Štiherl, Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje Ines Senica-Rudnik, Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje Miranda Pleničar, Šolski center za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana Mojca Filipčič, OŠ Vincenzo e Diego de Castro Piran Neda Gačnik Čebulj, OŠ Majde Vrhovnik Ljubljana Moderatorka: Jana Štok Pavlin, Vrtec Sežana Alenka Andrin Marjan Prevodnik, Zavod RS za šolstvo Nataša Prendl, Dvojezična srednja šola Lendava Ines Jarh, OŠ Gustava Šiliha Laporje Lucija Rakovec, PLEOMA, Podnart Andreja Trtnik Herlec, Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana</p>	
18.30—19.00	Zaključek konference	

2. UVOD

Nacionalno konferenco Jeziki v izobraževanju je organizirala Področna skupina za jezike na Zavodu RS za šolstvo in k sodelovanju pritegnila priznane strokovnjake na področju jezikovne politike ter raziskovanja in poučevanja jezikov.

Konferenca je namenjena vzgojiteljem, učiteljem razrednega pouka, učiteljem slovenščine in tujih jezikov v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju, vodstvenim in svetovalnim delavcem vrtcev, osnovnih in srednjih šol, univerzitetnim učiteljem, raziskovalcem in drugi strokovni javnosti.

Cilj konference je ozaveščanje o stanju in perspektivah jezikovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Udeleženci se bodo seznanili s stanjem na področju učenja, poučevanja in znanja jezikov, z umeščenostjo jezikovnega izobraževanja v Resolucijo o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014—2018 in s predlogom Akcijskega načrta jezikovnega izobraževanja, pozornost pa bo namenjena tudi razvoju didaktike jezikov in njihovem povezovanju v vzgojno-izobraževalnem procesu (večjezičnost in medkulturnost).

V plenarnem delu bodo vabljeni predavatelji predstavili strateške smernice jezikovne politike na področju jezikovnega izobraževanja, akcijski načrt jezikovnega izobraževanja s poudarkom na pouku slovenščine in tujih jezikov, povezovanje jezikov v kurikulumu ter rezultate bralne pismenosti v raziskavi PISA in smernice za nadaljnje delo.

Popoldanska predavanja bodo namenjena natančnejšim predstavitvam posameznih tematskih področij. Udeleženci bodo lahko izbirali med šestimi tematskimi sklopi: povezovanje jezikov, večjezičnost in medkulturnost; didaktične izkušnje pri poučevanju jezikov; analiza stanja, raziskave, didaktični pristopi (ločeno za slovenščino in tuje jezike); zunanje preverjanje znanja; izkušnje z vstopanjem v svet branja in pisanja.

Konferenca se bo zaključila s forumom praktikov, namenjenem spodbujanju in izražanju ustvarjalnosti in inovativnosti sodelujočih. Udeleženci bodo v zgoščeni obliki predstaviti svoje izkušnje iz razreda ali primere dobre prakse. Petminutne predstavitve bodo izhodišče za izmenjavo mnenj, pobud in idej.

Upamo in želimo, da bo konferenca prispevala k ponovnemu premisleku o nekaterih odprtih vprašanjih na področju jezikovnega izobraževanja ter k zavedanju o pomenu jezikov v sodobni družbi.

mag. Mojca Poznanovič Jezeršek,
vodja programskega odbora konference

3. Strateške smernice jezikovne politike na področju jezikovnega izobraževanja: dokumenti, pobude, akcije

Dr. Simona Bergoč
Ministrstvo za kulturo
simona.bergoc@gov.si

Ključne besede: jezikovna politika, jezikovno izobraževanje, jezikovna opremljenost (infrastruktura)

V prispevku bosta prikazana strateška dokumenta na področju jezikovnega izobraževanja, ki ju je pripravilo Ministrstvo za kulturo: Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 ter Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje, ki še vedno nastaja in je v postopku vladnega sprejemanja. Predstavljene bodo nekatere najbolj aktualne vsebine (v nekaterih segmentih povezane tudi z jezikovno infrastrukturo oz. opremljenostjo), ki jih strateška dokumenta izpostavljata. Naposled bo pozornost usmerjena v prizadevanja za njihovo izvedbo in problemi, ki so s tem povezani.

Key words: language policy, language education, language infrastructure

The paper presents two strategic documents from the field of language education, which have been prepared by the Ministry of Culture: Resolution for the National Programme for Language Policy 2014–2018 and Action Plan for Language Education – the later still in the process of governmental adoption. Some most actual topics from the documents (in some segments connected to the language infrastructure) will be presented. Finally the attention will be paid to the efforts for their implementation and problems, which are connected to this.

4. Akcijski načrt jezikovnega izobraževanja 2014—2018 (Kako od dokumentov do mentalitete?)

Red. prof. dr. Marko Stabej
Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
marko.stabej@ff.uni-lj.si

Ključne besede: akcijski načrt za jezikovno izobraževanje, jezikovna politika, jezikovna ozaveščenost, sociolingvistika

Akcijski načrt jezikovnega izobraževanja naj bi bil neke vrste izvedbeni dokument veljavne Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko, hkrati pa naj bi bil tudi izpolnitev obveze, ki jo je Republika Slovenija sprejela že l. 2004 v Zakonu o javni rabi slovenščine. Trinajsti člen ZJRS v prvem odstavku pravi: »Republika Slovenija spodbuja učenje slovenščine v Sloveniji. V ta namen sprejme Vlada Republike Slovenije program, ki je poleg rednega izobraževanja namenjen tudi za jezikovno izpopolnjevanje mladine in odraslih državljanov ter programe, namenjene tujcem v Sloveniji.« Resolucija in akcijski načrt sta vsebinsko bistveno širša od te zaveze, saj naj bi v skladu z demokratičnimi načeli in upoštevanjem jezikovnih pravic poskrbela ne le za učinkovito poučevanje in učenje slovenščine za vse različne skupine govorcev, temveč tudi za druge jezike in govorce v Republiki Sloveniji. Akcijski načrt želi prinesiti vrsto preišljenih konkretnih ukrepov za izboljšanje dostopnosti znanja slovenščine in drugih jezikov, hkrati pa želi z ukrepi doseči ustrežnejšo jezikovno ozaveščenost slovenske strokovne, politične in najširše javnosti, ki je še vedno precej zaznamovana z vrsto stereotipnih predstav o jeziku in jezikovnih skupnostih.

Key words: language education action plan, language policy, linguistic awareness, sociolinguistics

The language education Action plan is intended to be an executive document of the current Resolution on the National language policy programme. It will presumably also fulfill the, in year 2014 adopted, legal obligation of the Law on public use of the Slovene language. First paragraph of article thirteen states: "The Republic of Slovenia promotes Slovene language learning in Slovenia. For this purpose, in addition to regular education, a program will be adopted by the Government of the Republic of Slovenia, aimed at language training for youth and adult citizens and programs aimed at foreigners in Slovenia." Resolution and Action plan are significantly broader in their content, since they provide - in accordance with democratic principles and consideration of the linguistic rights – care, not only for effective teaching and learning of Slovenian to all different groups of speakers, but also for other languages and speakers in the Republic of Slovenia. The Action plan seeks to bring a series of sound and concrete measures to improve the availability of Slovene and other languages and at the same time tries to achieve adequate linguistic awareness of the Slovenian professional, political and general public, which is still quite marked by various stereotypical notions about language and linguistic communities.

5. Kaj prinaša akcijski načrt za jezikovno izobraževanje na področju pouka slovenščine v osnovnih in srednjih šolah

Doc. dr. Kozma Ahačič, višji znanstveni sodelavec
ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša
kozma.ahacic@guest.arnes.si

Ključne besede: slovenski jezik, evalvacije, učni načrti, sistemski ukrepi, informiranje v šolstvu

Izhodišče aktivnosti v okviru slovenščine kot prvega jezika v Republiki Sloveniji je spoznanje, da pouk slovenskega jezika ne daje pričakovanih rezultatov. Zato akcijski načrt predvideva aktivnosti na naslednjih področjih: evalvacija ter ustrezna sprememba pouka slovenščine, zagotavljanje kakovosti poučevanja slovenščine s sistemskimi ukrepi ter delovanje na področju informiranja učiteljev in ravnateljev.

Keywords: Slovene language, evaluations, curricula, systematic measures, advising in schools

The baseline of activities under Slovene language in the Republic of Slovenia is the cognition that Slovene language teaching is not returning results as expected. Consequently the action plan envisages activities in following fields: evaluation and appropriate change of Slovene language teaching, quality assurance of Slovene language teaching with systematic measures and acting on the field of teacher and headmaster advising.

6. Od globalnih smernic do lokalnih kontekstov: Učenje in poučevanje tujih jezikov v Sloveniji

Izr. prof. dr. Janez Skela.

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Oddelek za anglistiko in amerikanistiko

janez.skela@guest.arnes.si

Ključne besede: jezikovno izobraževanje, poučevanje/učenje tujih jezikov, prevlada angleščine, sporazumevalna zmožnost, nabor jezikov

Članek osvetljuje nekatera načela, strateške smernice in teoretične pristope k načrtovanju tujejezikovnega izobraževanja, ki ga v 21. stoletju povsod po svetu – tudi v Sloveniji – odločilno zaznamuje prevlada angleščine kot svetovne *lingue francae*. Ta prevlada angleščine močno vpliva na standarde znanja in pričakovane dosežke učencev, posledica česar sta vsaj dve temeljni spremembi, in sicer: (1) zniževanje začetne starosti poučevanja tujih jezikov in (2) povečanje izpostavitve ciljnemu jeziku.

Keywords: language education, foreign language learning/teaching, the domination of English, communicative competence, the range of languages

The article highlights some of the principles and strategic guidelines of foreign language education as well as theoretical approaches to the design of such education, which, in the 21st century, has been decisively marked all over the world – including in Slovenia – by the domination of English as the global lingua franca. The dominance of English has a major impact on the standards of knowledge and expected achievements of pupils, resulting in at least two fundamental changes: (1) the lower age of foreign language beginner learners, and (2) increasing exposure to the target language.

7. Bralna pismenost v raziskavi PISA

Dr. Mojca Štraus, znanstvena sodelavka

Pedagoški inštitut

mojca.straus@pei.si

Ključne besede: mednarodne raziskave v izobraževanju, PISA, bralna pismenosti

Kot mnoge druge države se pri oblikovanju strategije razvoja izobraževalnega sistema tudi Slovenija vse bolj naslanja na podatke mednarodnih raziskav. To nakazuje vključevanje Slovenije v mednarodne raziskave, kot so PISA, TIMSS, PIRLS, razprave o njihovih rezultatih in njihovem pomenu. Tema prispevka so rezultati Slovenije v raziskavi PISA na področju bralne pismenosti, katere zadnji rezultati, objavljeni decembra 2013, so pokazali stabilnost dosežkov slovenskih 15-letnikov, vendar pa ti dosežki pri bralni pismenosti ostajajo pod povprečjem OECD. Rezultati so predstavljeni v povezavi s spremljajočimi podatki ozadenskih dejavnikov iz življenja dijakinj in dijakov ter šol.

Key words: international studies, PISA, reading literacy

Slovenia, as many other countries, uses international comparative data as the knowledge base for the development of the education system. This is shown by Slovenia's participation in the large-scale international studies, such as PISA, TIMSS, PIRLS, and by a wide-spread national discussion about the results of these studies and their interpretations. The paper presents the PISA reading literacy results for Slovenia, where the newest results, being published in December 2013, have shown stable, although underaverage reading literacy achievement of Slovenian 15-year-olds. The results are presented in association with the student and school background factors.

8. Empirične ugotovitve projekta Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja kot izhodišče za nadaljnji razvoj pismenosti

Dr. Fani Nolimal, vodja projekta
Zavod RS za šolstvo
fani.nolimal@zrss.si

Ključne besede: bralna pismenost, dejavniki uspešnosti, raziskovalna področja, sumativna evalvacija, nadaljnji izzivi

Dveletni projekt Opolnomočenje učencev je bil voden po metodologiji akcijskega raziskovanja. V sodelujočih šolah je udeleževal mednarodne in nacionalne usmeritve za razvoj pismenosti ter aktualne didaktične trende. V sumativni evalvaciji ugotavljamo, da je bil v splošnem učinkovit na številnih področjih, ki prispevajo k razvoju pismenosti, vendar obstaja tudi nekaj takih, ki so potrebna nadgradnje.

Key words: reading literacy, factors of success, research areas, summative evaluation, research areas

The two-year project Empowering learners was conducted according to the methodology of action research. The participating schools realized the international and national guidelines for the development of literacy and the actual didactic trends. In summative evaluation, we found out that it was generally effective in many areas contributing to the development of literacy, but there are also some that need to be upgraded.

9. Jezikovne povezave po dolgem in počez

Katja Pavlič Škerjanc
Zavod RS za šolstvo
katja.pavlic@zrss.si

Ključne besede: raznojezična in raznokulturna zmožnost, medpredmetne povezave, jezikovne povezave, medjezikovne povezave in prenos, strokovna pismenost v materinščini in tujih jezikih

Slovenski strateški razvojni dokumenti (bele knjige, resolucije, tudi učni načrti ...), ki črtajo razvojno pot (tuje)jezikovnega izobraževanja, pojmovno dobro sledijo izhodiščem in smernicam, ki jih za to kurikularno področje opredeljujejo Svet Evrope, Evropska komisija in drugi nadnacionalni snovalci in usklajevalci razvoja. Vendar pa se stvari zataknejo, ko je treba konceptualne in strateške opredelitve spraviti s papirja in pisarn v šolsko življenje. Najpomembnejši razvojni premiki na področju jezikovnega izobraževanja so zabrisali meje med materinščino, ucnim jezikom in tujimi jeziki ter jezikovnim in zunajjezikovnim znanjem in jim za krovni skupni cilj postavili razvijanje raznojezične in raznokulturne zmožnosti. Gre za transversalno kompetenco, katere razvoj lahko šola načrtuje in udejanja le na nadpredmetni, tj. (kros)kurikularni ravni. Tega pa naša šola zaradi svoje še vedno predmetno zasnovane organizacije pouka in dela ne zmore. Prispevek bo skušal pojasniti, kako bi problem lahko rešile jezikovne povezave, kot smo poimenovali medpredmetno povezovanje vseh jezikov med seboj in jezikov z drugimi predmeti (»povezave po dolgem in po čez«).

Key words: plurilingual and pluricultural competence, curricular connections, cross-linguistic connections and transfer, disciplinary literacy in L1 and FL

Slovene strategic documents (white papers, resolutions, as well as syllabi, etc.), which define the developmental paths of the (foreign) language education, conceptually follow the frameworks and guidelines drawn up for this curricular area by the Council of Europe, the European Commission and other supranational developers and facilitators of educational development. However, things get stuck when it comes to the point of transferring the concepts and strategic guidelines from the paper and out of the offices into school life. The most important developmental concepts in the field of language education have blurred the dividing lines between the mother tongue and foreign languages, the language of instruction and languages as subjects, the knowledge of language and the knowledge of content, joining them together with the common umbrella curricular goal, i.e. the development of plurilingual and pluricultural competence. The acquisition of this transversal competence, however, can only be planned for and supported at the crosscurricular, not subject level. Our schools are not yet able to achieve that due to their still predominantly subject-based

organization of instruction and work. In this paper/presentation, we will attempt to explain how this problem can be overcome by the so-called language connections, a careful and systematic orchestration of the teaching and learning of all the languages (i.e. cross-language transfer) and the languages with other subjects (i.e. interdisciplinary knowledge).

10. Večjezičnost in medkulturnost na obmejnih šolah – odgovor na izziv globalnih evropskih jezikovnih smernic

Mag. Katica Pevec Semec
Zavod RS za šolstvo
katica.pevec@zrss.si

Ključne besede: večjezičnost in medkulturnost, obmejne šole, mobilni učitelji, globalne jezikovne smernice, učenje in poučevanje jezika in kulture sosednjih držav

Potreba po večjezičnosti in medkulturnosti v osnovni šoli postaja nuja na poti do kompleksnega večjezičnega in večmodularnega komunikativnega mreženja v 21. stoletju. Na nacionalni ravni je potrebno spodbujati in razvijati učne prakse, ki odgovarjajo kompleksnosti razvoja večjezičnosti na področju kurikularnega ter pedagoško- psihološkega. Pozitivne prakse nekaterih obmejnih šol, kjer izvajajo mobilnosti med učitelji in učenci, so dober zgled odgovora na izzive globalnih evropskih jezikovnih smernic.

Key words: multilingualism and interculturalism, primary schools, global lingual guidelines

Multilingualism and interculturalism in primary schools are becoming a necessity on the way to a complex multi-lingual and multi-modular communicative networking in the 21st century. At the national level, it is necessary to promote and develop teaching practices that reflect the complexity of the development of multilingualism in the curricular and pedagogical-psychological fields. Positive practice of some border schools, which carry out mobility of teachers and students, is a good example of a response to the challenges of global European language guidelines.

11. Medkulturno zavedanje in zgodnje učenje jezika v večkulturnem in večjezičnem okolju

dr. Barbara Baloh, višja predavateljica
Univerza na Primorskem, Pedagoška Fakulteta
barbara.baloh@pef.upr.si

Ključne besede: medkulturnost, zgodnje učenje jezika, pripovedovanje eno- in dvojezičnih otrok, pripovedovalna shema, didaktične strategije

Če govorimo o zgodnjem učenju jezika in razvijanju medkulturnosti, je potrebno poudariti, da otroci učenje jezika in spoznavanje kulture dojemajo kot pot k spoznavanju življenja in svoje okolice. Zgodnje poučevanje drugega/tujega jezika zahteva posebej izdelane metode in pristope poučevanja. Ti pristopi morajo temeljiti predvsem na poznavanju otrokovega razvoja in učenja v zgodnjem in srednjem otroštvu. Zato otroku v najzgodnejši stopnji poučevanja jezika ponudimo seznanjanje z jezikom kot način za doseganje uspehov pri igri, spoznavanje življenja in z njim razvijamo poimenovalno zmožnost v drugem jeziku.

V predavanju bomo predstavili, kako predšolski otroci poustvarjajo umetnostna ter tvorijo neumetnostna pripovedna besedila v različnih (eno- ali dvo- in večjezičnih) jezikovnih kontekstih, in sicer glede na to, ali gre za eno- ali večjezične otroke ter katere didaktične spodbude lahko vzgojitelji/vzgojiteljice v tovrstnem jezikovnem okolju uporabljajo za poustvarjanje umetnostnih pripovednih besedil in katere za tvorbo neumetnostnih pripovednih besedil.

Key words: interculturality, early language learning, mono- and bilingual children's narration, narrative scheme, didactic strategies

Speaking of early language learning and developing interculturality, it needs to be emphasised children comprehend language learning and learning the culture as a path towards learning life and their surroundings. Early learning of a second/foreign language requires methods and approaches to teaching specially prepared for young learners. These approaches must be based primarily on the knowledge of child's development and learning in early and middle childhood. This is why on the earliest stage of language learning we offer the child introduction into language as a way of achieving success in playing and learning life, developing with this the naming capacity in the second language.

In the lecture we are going to present how preschool children represent artistic text and create non-artistic narrative texts in different (mono-, bi- or multilingual) language contexts depending on whether we are dealing with mono- or multilingual children and which didactic stimuli the preschool teachers in this kind of language environment can use for the presentation of artistic narrative texts and for the creation of non-artistic narrative texts.

12. Med jezikom okolja, maternim jezikom in tujimi jeziki: o večjezičnosti pri otrocih priseljencih

Dr. Marijanca Ajša Vižintin

Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU

vizintin@zrc-sazu.si

Ključne besede: večjezičnost, otroci priseljenci v Sloveniji, materni jezik(i) otrok priseljencev, slovenski izseljenci

Sprašujemo se, kaj pomeni večjezičnost, če izhajamo iz položaja otrok priseljencev v Sloveniji. Otroci priseljenci se po vključitvi v slovensko osnovno šolo učijo slovenščino, zanje jezik novega okolja. Učijo se tudi (drugi) jezik okolja, če se priselijo na območje italijanske ali madžarske manjšine, ter tuje jezike, ki jih ponuja slovenski vzgojno-izobraževalni sistem. Kakšen pa je po priselitvi v Slovenijo položaj njihovega maternega jezika? Glede na odnos do maternega jezika primerjamo položaj Slovencev po svetu in priseljencev v Sloveniji ter predstavljamo nekaj primerov dobrih praks. V prihodnosti predlagamo na področju večjezičnosti oboje: nadaljnje spodbujanje učenja tujih jezikov ter sočasno večjo spodbudo in podporo pri organizaciji pouka maternih jezikov in kultur otrok priseljencev, upoštevajoč dejansko večjezičnost in večkulturnost slovenskih prebivalcev.

Key words: multilingualism, immigrant children, mother tongue of immigrant children, Slovenian emigrants

We ask ourselves what is the meaning of multilingualism for immigrant children in Slovenia. After immigrant children are included into Slovenian primary school, they learn Slovenian language and other foreign languages offered by the Slovenian education system. They also learn Italian or Hungarian language, if they settle down in the area of minorities. What about their mother tongue? We compare the attitude towards mother tongue between Slovenian emigrants and immigrants in Slovenian, and present some examples of good practice in Slovenia. In the future, we propose both: further promotion of foreign language learning and at the same time greater encouragement in the organization of mother tongue lessons, taking into account the real multilingualism and multiculturalism of population in Slovenia.

13. Kako se slovenski jezik kot drugi jezik uči nadarjen osnovnošolec

Alenka Rot Vrhovec

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Alenka.RotVrhovec@pef.uni-lj.si

Ključne besede: osnovna šola, učenje slovenskega jezika, slovenščina kot drugi jezik, nadarjeni otroci, otroci priseljenci

Praksa ne pozna splošnega modela poučevanja nadarjenega otroka, katerega prvi jezik ni slovenski. Učitelji ne vedo, kaj naj delajo z omenjenim otrokom in kako, ne da bi pri tem zavirali učenje drugih in nasprotno. Posameznik, družina, učitelj in vrstniki so med seboj odvisni dejavniki, ki vplivajo na otrokovo učenje jezika. S prispevkom želimo opozoriti na pomen ustreznega načrtovanja jezikovnega pouka in dati smernice za pomoč pri poučevanju slovenščine kot drugega jezika. V ta namen so predstavljene izkušnje petih učiteljic z različnih osnovnih šol, ki so v tretjem razredu poučevale nadarjenega otroka, ki se je učil slovenščino kot drugi jezik

Key words: primary school, learning the Slovenian language, Slovenian as a second language, gifted children, immigrant children

In practice there is no general model of teaching for gifted child whose first language is not Slovene. Teachers don't know what and how to do with that child, without holding others back and vice versa. Individual, family, teachers and coveals are factors, which depend on each other and have an impact on child's language learning. With article we want to point out the meaning of proper planning of language lessons and to give guidelines to assist teaching Slovene as second language. In this purpose, we are presenting experience of five teachers from different elementary schools who have taught a gifted child in third grade the slovenian language as second language.

14. Izkušnje z učenjem tujega jezika v slovenskih vrtcih

Dr. Mihaela Brumen

Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru

Mihaela.Brumen@uni-mb.si

Fanika Fras Berro

Zavod RS za šolstvo

fanika.fras@zrss.si

Ključne besede: večjezičnost, medkulturnost, Kurikulum za vrtce, integrirano učenje

Danes predstavljajo jezikovne in (med)kulturne kompetence enega od temeljev vseživljenjskega učenja v sodobnem svetu. Tudi spoznanja razvojne psihologije, psiholingvistike, sociolingvistike, jezikoslovja in didaktike potrjujejo, da je zgodnje učenje tujega jezika lahko prednost v razvoju in kasnejšem izobraževanju otrok, zato smo otrokom v vrtcih dolžni ponuditi dobro, strokovno utemeljeno in sodobno vzgojo in izobraževanje, v katerem imajo jeziki pomembno vlogo.

V prispevku bomo predstavili ugotovitve empirične raziskave, ki smo jo opravili v okviru mrežnega inovacijskega projekta sedmih vrtcev v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo. S pomočjo vezanih pogovorov z otroki, ki so bili vključeni v integrirano obliko učenja tujega jezika, smo želeli ugotoviti, kako predšolski otroci spoznavajo in doživljajo tuji jezik v spontanah in načrtovanih dejavnostih izvedbenega Kurikula (1999) oddelka oz. vrtca.

Key words: multilingual, intercultural, preschool curriculum, integrated learning

Today, linguistic and (inter)cultural competences represent one of the foundations of lifelong learning in the modern world. Insights of developmental psychology, psycholinguistics, sociolinguistics, linguistics and didactics confirm that early foreign language learning can be an advantage in the development and subsequent education of children, so we are obliged to offer children in kindergartens a good, professional approach and modern education, in which languages have an important role.

In this paper we present findings of empirical research, which was conducted in the context of network innovation project of seven kindergartens in cooperation with the National Education Institute. With the help of bound interviews with children who were included in the integrated form of foreign language learning, we wanted to determine how preschoolers learn and experience foreign language in spontaneous and planned activities of the implemented Curriculum (1999) in their group or kindergarten.

15. Preverjanje in ocenjevanje znanja angleščine: kako in koliko se udejanja komunikacijski pristop

Berta Kogoj
Zavod RS za šolstvo
berta.kogoj@zrss.si

Ključne besede: tuji jeziki, komunikacijski pristop, šolski pisni preizkusi znanja, samorefleksija, načrtovanje ocenjevanja

Učni načrti za tuje jezike v naših osnovnih in srednjih šolah že več kot desetletje in pol uradno podpirajo komunikacijski pristop k poučevanju, učenju in vrednotenju znanja. Koliko pa šolska vrednotenja resnično odlikavajo načela tega pristopa in koliko bolj tradicionalne, kot je na primer slovnično-prevajalska metoda poučevanja? V tem prispevku bomo predstavili, kako lahko razmeroma preprosto učitelj ali šolski aktiv v procesu samorefleksije preveri deleže različnih znanj v pisnih preizkusih znanja, kot se kažejo skozi naloge in ocenjevalne kriterije, ter ugotovi osnovne poteze skladnosti s komunikacijskim pristopom v tem segmentu vrednotenja znanja. Prikazali bomo primer metodologije, uporabljene v analizi preizkusov iz angleščine, ki smo jo opravili v sodelovanju z učiteljicama na eni od naših osnovnih šol. Na koncu bomo nakazali možnosti in utemeljenost vnaprejšnjega načrtovanja ocenjevanj znanja.

Key words: foreign languages, communicative approach, school-based language tests, self-reflection, planning assessment

Slovenian syllabuses for foreign languages in public education have officially adopted the communicative approach to language teaching, learning and assessing over a decade and a half ago. How far do school-based assessments of language competence actually reflect this approach or perhaps some more traditional ones, such as the grammar-translation method? Our presentation will focus on a relatively simple method available to teachers as a self-reflection tool to determine the representation of different complex and more basic language skills and knowledge in school-based tests as can be determined through tasks and assessment criteria. Based on these results, a general congruence of tests with the communicative language testing can be indicated. The methodology used in the analysis of samples of English language tests, conducted in co-operation with two English teachers in our elementary school, will be presented. Finally, we shall indicate possibilities and arguments for planning language assessment in advance.

16. Težave in izzivi poučevanja manjšinske materinščine (madžarščina)

Mária Pisnjak
Zavod RS za šolstvo
maria.pisnjak@zrss.si

Ključne besede: dvojezična osnovna šola, materinščina, drugi jezik

Čeprav po POS UN za slovenščino učenci že v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole spoznavajo položaj slovenščine in ostalih jezikov v Republiki Sloveniji, včasih tudi sami učitelji le površno poznajo to področje. V prispevku želim predstaviti status madžarščine (materinščina, drugi jezik) v dvojezičnih šolah na narodno mešanem območju Prekmurja, podobnosti in razlike v poučevanju slovenščine in madžarščine, pomen šole kot celote pri razvijanju jezikovnih kompetenc učencev ter aktualne probleme in mehanizme, s katerimi želimo ustaviti trend upadanja števila učencev pri materinščini. Dotaknila se bom tudi širših družbenih dejavnikov, ki imajo velik vpliv na uresničevanje ciljev (dvojezične) vzgoje in izobraževanja v dvojezični šoli.

Key words: bilingual primary schools, mother tongue, second language

Despite the fact that through the reformed curriculum for Slovene as mother tongue pupils learn about the status of Slovene and other languages in the Republic of Slovenia already in the first educational period of elementary school, sometimes even teachers themselves are only superficially familiar with this field. In the article I want to present the status of Hungarian (mother tongue, second language) in bilingual schools in ethnically mixed area of Prekmurje, the similarities and differences in the teaching of Slovene and Hungarian, the importance of school as a whole in developing pupils' language competences, as well as current problems and mechanisms in order to stop the tendency of declining number of mother tongue pupils. I will also touch broader social factors that have a major impact on the goal achievement of (bilingual) education in a bilingual school.

17. Težave in izzivi poučevanja manjšinske materinščine (italijanščina)

Dr. Sergio Crasnich
Zavod RS za šolstvo
sergio.crasnich@zrss.si

Ključne besede: italijanski jezik, Slovenska obala, usvajanje jezika, preverjanje znanja, večjezičnost

V prispevku bodo predstavljeni in jedrnato razloženi najpomembnejši dejavniki, ki bi jih vzgojitelji in učitelji italijanščine kot maternega jezika morali upoštevati pri razvijanju strategiji in implementaciji metod za spodbujanje usvajanja jezika ter preverjanje pridobljenih jezikovnih zmožnosti učenk in učencev v šolah z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju Slovenke Istre. Zaradi specifičnega sociolingvističnega položaja omenjenega območja, tj. večjezičnosti prebivalstva, uporaba didaktičnih pristopov in gradiv, namenjenih poučevanju italijanščine kot prvega jezika, ni samoumevna in zahteva premišljeno prilagoditev. Po drugi strani pa večjezičnost šolske populacije ponuja možnosti primerjave med jeziki in razmišljanja o podobnosti in razlikah med njimi, kar bi lahko spodbujalo jezikovno ozaveščanje in prispevalo k izboljšanju poučevanja in učenja jezikov. Za izboljšanje učenja in poučevanja bodo pomembne tako nadaljnje raziskave kot implementacija že preverjenega v šolsko prakso.

Key words: italian, Slovene coast, language acquisition, learning assessment, multilingualism, plurilingualism

Some insights will be given concerning the main constraints which teachers and educators dealing with italian as first language must pay attention to when developing strategies and methods for enhancing language acquisition and assessing language competence in pupils and students. Due to the sociolinguistic features of the Slovene coast, and specifically to its relatively widespread multilingualism, approaches and instruments usually employed in teaching italian as first language are not suitable and should be carefully adapted. At the same time, learners' plurilinguistic competence offers opportunities for enhancing learning which need further systematic research and didactic exploitation.

18. Prenavljanje in posodabljanje učnih načrtov za slovenščino po letu 1994

Mag. Mojca Poznanovič Jezeršek

Zavod RS za šolstvo

mojca.poznanovic@zrss.si

Ključne besede: kurikularna prenova, učni načrti, izhodišča prenove, učnociljni pristop, komunikacijski pouk

V prispevku bodo predstavljena izhodišča za prenavljanje in posodabljanje učnih načrtov za predmet slovenščina v zadnjih dveh desetletjih, doseženi učinki v praksi in smernice za nadaljnji razvoj. Spremljali bomo razvoj kurikula slovenščine od raziskovalnega projekta Prenova pouka slovenščine (1994—1998) in kurikularne prenove vseh predmetnih področij leta 1998 do posodabljanja učnih načrtov po letu 2006. Poudarek bo na učnociljnem in procesnem pristopu, preverjanju komunikacijskega modela pouka, zmanjšanju obsega učnih načrtov ter večji izbirnosti ciljev in vsebin.

Key words: curricular reform, curricula, reform baselines, learning-objective approach

The contribution presents baselines for reform and modernization of Slovene language curricula in the last two decades, effects achieved in practice and guidelines for further development. We will follow the development of the Slovene language curriculum from the research project Prenova pouka slovenščine (1994-1998) and the curriculum reform of all subject fields in year 1998 until the modernization of curricula after the year 2006.

Emphasis will be on learning-objective and process approach, proving the communication model of instruction, reduction of curricula volume and more significant goal and content options.

19. Pouk slovenskega jezika med načrtom in izvedbo

Izr. prof. dr. Marja Bešter Turk
Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
marija.bester1@guest.arnes.si

Ključne besede: slovenščina, učni načrt, jezikovni pouk, gimnazija, vprašalnik

V prispevku so predstavljeni odgovori 90 maturantov splošne mature na vprašanja, povezana z jezikovnim poukom pri predmetu slovenščina v gimnazijah, in sicer o številu ur jezikovnega pouka, uresničevanju ciljev iz učnega načrta za slovenščino in o načinu dela.

Key words: Slovene language, curriculum, language lessons, grammar school, questionnaire

The paper discusses the results of a questionnaire completed by 90 grammar school graduates. The questionnaire focused on information about their language lessons in the subject Slovene language in grammar schools (regarding numbers of hours, realization of goals from the curriculum and method of learning).

20. Možnosti za uresničevanje čezpredmetnih ciljev pri pouku slovenščine

Red. prof. dr. Boža Krakar Vogel
Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
boza.krakar@guest.arnes.si

Ključne besede: literarnobralna pismenost, kulturna zavest, širše socialne in osebne kompetence, dejavnosti učiteljev in učencev

Prispevek obravnava možnosti za razvijanje literarnobralne pismenosti, kulturne zavesti ter širših socialnih in osebnošnih kompetenc pri pouku slovenščine. Opiše sestavine vsake od zmožnosti, njihovo pojavljanje v učbenikih za književnost, mogoče dejavnosti učiteljev in učencev ter ravnanje v praksi.

Key words: literature reading literacy, cultural awareness, social and personal growth, teachers and students` activities

The article deals with the possibilities of developing three key competencies within the subject Slovene – the literature reading literacy, cultural wareness, social and personal growth. We discuss the elements of each competency, their presentation in actual textbooks, the possible teaching approaches, students` activities and their resolving in actual teaching practice.

21. Spremembe učnega načrta in novosti pri jezikovnem delu izpita iz slovenščine na splošni maturi –(ne)ujemanje in nekaj pasti

Doc. dr. Jerca Vogel

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

jerca.vogel@ff.uni-lj.si

Ključne besede: jezikovni del izpita iz slovenščine na splošni maturi, učni načrt, kritična sporazumevalna zmožnost, pričakovni dosežki, kontekstualizacija in celostnost

V razpravi razmišljamo o razmerju med splošno maturo in učnim načrtom za pouk slovenščine v gimnazijah. S spremembami učnega načrta se je namesto koncepta funkcionalne sporazumevalne zmožnosti uveljavil koncept kritične sporazumevalne zmožnosti, ki vključuje tudi jezikovno in kulturno zavest. Hkrati so izhodišče za preverjanje postali pričakovani dosežki, ki so za oblikovanje maturitetnih ciljev včasih presplošni ali preširoki. Na podlagi teh ugotovitev se je spremenil del izpita iz slovenščine, tako da so bile v razčlenbo neumetnostnega besedila in na ustni del mature vključene nove vrste nalog, ki omogočajo kontekstualizacijo in vrednotenje sestavin sporazumevalne zmožnosti v medsebojni interakciji.

Key words: language part of the Slovene exam in the general matura, syllabus, critical communicative competence, expected achievements, contextualisation and integrated approach

In the article we discuss the relationship between the general matura examination and the four-year syllabus of Slovene at the general upper secondary school (grammar school). In the reform process of the syllabus the concept of critical communicative competence has been accepted, including the language and cultural awareness. It has also been established that the relationship between the expected achievements and the goals of the matura exam is not entirely clear. On the basis of these conclusions, we advocate the introduction of new forms of tasks that enable the consistent contextualisation of activities and the holistic assessment of the elements of communicative competence in their interaction within the non-text analysis and at the oral exam.

22. S tehnologijo podprt pouk slovenščine

Mag. Andreja Čuk
Zavod RS za šolstvo
andreja.cuk@zrss.si

Ključne besede: IKT, e-učbeniki, digitalno opismenjevanje

IKT v poučevanje in učenje slovenščine vključujemo za uresničevanje učnih ciljev, za vzpodbujanje aktivnosti učencev, za njihovo motivacijo ter za digitalno opismenjevanje. Raba tehnologije lahko bistveno pripomore k hitrejšemu in učinkovitejšemu doseganju ciljev pouka slovenščine. V prispevku bo predstavljeno poučevanje slovenščine na daljavo ob podpori tehnologije, ki za marsikaterega učenca predstavlja edino možnost učenja slovenščine. Poučevanje in učenje z e-učbeniki, z iskanjem gradiv prek spletnih virov, dejavnosti ob podpori e-storitev ... ob skrbnem načrtovanju in tehtnem premisleku pripomorejo k hitrejšemu in učinkovitejšemu doseganju učnih ciljev pri pouku slovenščine.

Key words: ICT, e-textbooks, digital literacy

Information and communication technology (ICT) is a tool, which when used effectively can help improve the educational experience for pupils and to raise standards and improve outcomes for all learners. Integration of ICT into Slovene language teaching and learning encourages students' learning motivation and raises their active participation in the class. Distance teaching of Slovene language to those children who do not live in large Slovene communities abroad represents a good substitute for classical Slovene language lessons. Computer-based lessons with the usage of virtual learning environment, e-textbooks, may enable students to reach higher levels of knowledge and could therefore be an effective completion or alternative to traditional approaches.

23. Evropska raziskava o jezikovnih kompetencah – izvenšolski dejavniki

Doc. dr. Karmen Pižorn

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

karmen.pizorn@guest.arnes.si

Ključne besede: jezikovne kompetence, testi tujejezikovnega znanja, izvenšolski dejavniki

Leta 2011 je bila izvedena Evropska raziskava o jezikovnih kompetencah (ESLC), v kateri je sodelovalo malo manj kot 54.000 učencev starih 14/15 let iz 16 izobraževalnih sistemov Evropske skupnosti. V vsakem sodelujočem izobraževalnem sistemu sta bila testirana dva tuja jezika ob koncu obveznega šolanja. V Sloveniji sta bili to angleščina in nemščina. Poleg jezikovnih testov, ki so preverjali slušno, bralno in pisno spretnost, so učenci, učitelji in ravnatelji izpolnili tudi vprašalnike. Učenci so izpolnili tudi lestvice samoocenjevanja jezikovnih spretnosti, ki so se nanašale na 16 trditev »znam« iz Skupnega Evropskega jezikovnega okvira.

V prispevku bomo prikazali povezanost posameznih izvenšolskih dejavnikov z rezultati učencev na testu angleščine. Posebej podrobno bomo predstavili vplive demografskih dejavnikov, dejavnikov domačega okolja, informacijsko-komunikacijske tehnologije, izpostavljenosti učencev ciljnemu jeziku in stališč učencev na dosežke na testih, ki so merili bralno, slušno in pisno spretnost v angleškem jeziku.

Key words: language skills, foreign language skills tests, extracurricular factors

In 2011, European survey on language competences (ESLC) was made, which included almost 54,000 pupils of 14/15 year olds from 16 educational systems of the European Community. In each participating educational system two foreign languages were tested at the end of compulsory schooling. In Slovenia they tested pupil in English and German. In addition to language tests that tested listening, reading and writing skills, the students, teachers and principals also needed to fill in the questionnaires. Pupils also filled self-assessment tests of language skills that were related to the 16 "I know" allegations from Common European Language Framework.

In this paper we show the relationship between individual extracurricular factors and pupils' results on the English test. We will present in detail the effects of demographic factors, factors of home environment, information and communication technology, pupils' exposure to the target language and thoughts of pupils on their achievements on test that measured reading, listening and writing skills in English.

24. Drugi tuji jezik v osnovni šoli

Mag. Liljana Kač
Zavod RS za šolstvo
liljana.kac@zrss.si

Ključne besede: drugi tuji jezik, učni načrt, osnovna šola, pouk terciarnih jezikov

V prispevku bo predstavljen učni načrt za drugi tuji jezik kot neobvezni izbirni predmet od 4. do 9. razreda osnovne šole, ki se začne izvajati v šolskem letu 2014/2015. Podrobneje bodo predstavljeni cilji, vsebine, standardi znanja in didaktična priporočila. Posebna pozornost bo posvečena načrtovanju dejavnosti za izvajanje večjezikovne didaktike in notranje diferenciacije učnih ciljev drugega tujega jezika.

Key words: second foreign language, elementary school, syllabus, teaching third languages

In the article will be presented the curriculum for the second foreign language as optional subject from class 4 to 9 of elementary school, starting in the year 2014/2015. The goals, content, standards and teaching advices will be presented more detailed. A special attention will be given to the planning of plurilingual approaches, and the differentiation of learning goals of the second foreign language.

25. Kakšna povratna informacija spodbuja uspešno učenje

Mag. Vineta Eržen
Alenka Andrin
Zavod RS za šolstvo
vineta.erzen@zrss.si
alenka.andrin@zrss.si

Ključne besede: povratna informacija, učenje, tuji jeziki

Namen predstavitve je opozoriti na učinek in moč kakovostne povratne informacije pri spodbujanju učenja tujega jezika. Raziskave ugotavljajo, da učiteljeva povratna informacija spodbuja učenje, če je pravočasna, konkretna in specifična, in če izhaja iz jasnih kriterijev uspešnosti. Pri uveljavljanju teh načel v sodobni praksi pa nam lahko pomaga tudi digitalno učno okolje, saj odpira nove možnosti podajanja, sprejemanja in uporabe povratne informacije ter tako še dodatno pripomore k transparentnosti učnega procesa.

Key words: feedback, learning, foreign languages

The purpose of our presentation is to turn attention to the potential of quality feedback for promoting foreign language learning. Research findings show that teacher feedback improves learning if it is timely, responsive to specific aspects of student work and based on clear success criteria. Application of these principles in practice can be supported by digital learning environment, which opens up new ways in which feedback can be given, received and used. Digital learning environment can contribute to the transparency and availability of feedback, thus enhancing the visibility of the learning process.

26. Kaj vpliva na bralno razumevanje pri dobrih in šibkih bralcih v sedmem razredu

Florina Erbeli

Osnovna šola Litija; Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

florina.erbeli@guest.arnes.si

Ključne besede: uspešni in šibki bralci, bralno razumevanje, tuji jezik angleščina

Raziskava proučuje vplive tekočnosti branja, pravopisnih spretnosti, slušnega razumevanja in besedišča na bralno razumevanje v tujem jeziku angleščina pri slovenskih uspešnih in šibkih bralcih, ki obiskujejo sedmi razred osnovne šole. Rezultati kažejo, da tekočnost branja in pravopisne spretnosti neposredno vplivajo na bralno razumevanje.

Keywords: skilled and less-skilled readers, reading comprehension, EFL

This study investigates reading comprehension in relation to reading fluency, orthographic skills, listening comprehension, and vocabulary size for English as a foreign language (EFL) Slovene seven grade skilled and less skilled readers. Results show that reading fluency and orthographic skills directly predict reading comprehension.

27. Slovenski izpiti iz angleščine med A1 in B2

Suzana Bitenc Perharc
Mag. Alenka Tratnik
Državni izpitni center
suzana.bitenc@ric.si

Ključne besede: Skupni evropski jezikovni okvir, umestitev slovenskih izpitov iz angleščine, preverjanje znanja, mednarodna primerljivost ravni zahtevnosti

Svet Evrope je leta 2009 objavil končno verzijo Priročnika o umeščanju izpitov iz tujih jezikov v Skupni evropski jezikovni okvir (SEJO). S pomočjo te publikacije je mnogo organizacij, ki pripravljajo in izvajajo izpite iz tujih jezikov, na pregleden in veljaven način svoje izpite umestilo v SEJO. Prispevek predstavlja projekt Državnega izpitnega centra, ki je leta 2008 začel izvajati umeščanje nacionalnih izpitov in preverjanj iz angleščine na več ravneh izobraževanja: v osnovni in srednji šoli ter za odrasle. Poglavitni cilji projekta so bili postaviti in omogočiti mednarodno primerljivost preverjanja znanja in ravni zahtevnosti slovenskih izpitov iz angleščine na vseh ravneh izobraževanja in vsem, ki izpite opravijo, olajšati mobilnost, obenem pa tudi povratno vplivati na poučevanje in učenje tujih jezikov v Sloveniji.

Keywords: Common European Framework of Reference for Languages, relating Slovenian school-leaving examinations in English, testing, international comparability of levels of proficiency

In 2009, the Council of Europe published a final version of the Manual on relating language examinations to the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). Using the Manual, many institutions which prepare and administer foreign language examinations are now able to transparently and validly relate their exams to the CEFR. The paper illustrates a project carried out by the National Examinations Centre which in 2008 started aligning Slovenian national examinations in English at all levels of education, i.e. primary, secondary as well as foreign language exams. The aims of the project were, firstly, to set and provide international comparability of levels of proficiency of Slovenian national examinations in English, secondly, to enable mobility of test takers, and thirdly, to exert a positive impact on foreign language teaching and learning in Slovenia.

28. Pomen NPZ iz angleščine v osnovni šoli

Mag. Barbara Lesničar
Zavod RS za šolstvo
barbara.lesnicar@zrss.si

Ključne besede: nacionalno preverjanje znanja iz angleščine, učenje angleščine, učni dosežki

Glavni namen nacionalnega preverjanja znanja iz angleščine je izboljšanje kakovosti učenja in poučevanja, s tem pa tudi zagotavljanje kakovostnejšega znanja in zmožnosti naših učencev. Strokovna merila primernosti preizkusov so: od veljavnosti, zanesljivosti in objektivnosti pa do tega, da morajo meriti različne vrste in taksonomske stopnje znanja. Omogočajo tudi boljši vpogled v to, kakšna je stopnja doseganja celotnega spektra standardov znanja, ki jih določajo učni načrti. S tem je omogočeno, da z večjo zanesljivostjo spremljamo uresničevanje vzgojno-izobraževalnih ciljev ter pravočasno in preventivno ukrepamo, kadar je to potrebno.

Keywords: national examinations in English, learning English, achievements

The main goal of the national examinations in English is to improve the quality of learning and teaching and to ensure better quality of our students' knowledge and competencies. On one hand our examinations are based on the principles of validity, reliability, objectivity and on the other hand they have to measure different kinds and taxonomies of knowledge. They also serve as an evaluation tool linked to the achievement level of the curriculum standards. This is how one can achieve both monitoring the realisation/implementation of the educational goals as well as act preventively when necessary.

29. Koliko so preizkusi znanja (testi) veljavni

Mag. Darinka Rosc Leskovec in Vladimir Milekšič

Zavod RS za šolstvo

darinka.rosco@zrss.si

Ključne besede: preizkus znanja, merske karakteristike, veljavnost, učni načrt, standardi znanja

Prispevek izpostavlja nekatere dejavnike, ki so pomembni za sestavo dobrih preizkusov znanja iz slovenščine tako pri notranjem kot pri zunanem ocenjevanju. Na osnovi primerov vrst besedil, vprašanj, nalog, navodil in meril za vrednotenje podrobneje opredeljuje kriterij veljavnosti kot njihovo najvažnejšo mersko lastnost, ki zagotavlja, da so preizkusi sestavljeni tako, da učencem omogočajo pokazati znanje na način, kot ga določa učni načrt.

Key words: test paper, characteristics of measurement, validity, curriculum, standards of knowledge

In this paper we try to expose certain factors which are essential for development of quality Slovenian language test papers in internal and external assessment. On the basis of different text types, questions, test methods, rubrics and rating scales we try to specify the criterion of validity as the most important characteristic of measurement which ensures that test papers are constructed in a way that enables pupils to demonstrate their knowledge in accordance with the curriculum.

30. Slovenščina na poklicni maturi

Mag. Lara Godec Soršak

Mag. Jana Kvas

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Šolski center Celje

lara.godec@pef.uni-lj.si

Ključne besede: poročilo o poklicni maturi, razčlemba neumetnostnega besedila, vodena interpretacija, samostojna interpretacija, pouk slovenščine

V prispevku sta predstavljeni zgradba izpita ter zasnova prve in druge izpitne pole pri slovenščini na poklicni maturi. Pregledali smo vsa poročila DPK PM SLO o poklicni maturi od leta 2002 do 2013 in ugotavljali, katere naloge v prvi izpitni poli glede na vrsto razčlembe izhodiščnega neumetnostnega besedila in katere prvine pri pisanju interpretacije v drugi izpitni poli povzročajo kandidatom največ težav. Na podlagi ugotovitev predlagamo, čemu bi bilo treba pri pouku slovenščine v srednji šoli posvečati več pozornosti.

Key words: report on vocational matura, analysis of texts, guided interpretation, independent interpretation, teaching of Slovene

This paper presents the structure of the exam and the design of the first and second examination papers in Slovenian vocational matura. We reviewed all reports by Subject Testing Committee for the Slovene Language on Vocational Matura from 2002 to 2013. We determined what kind of exercises in the first examination paper and which elements when writing the interpretation in the second examination paper cause the most problems to candidates. Based on the findings we suggest what teachers of the Slovene language in secondary schools should pay more attention to.

31. Recepcija slikanice pri vstopanju v svet pismenosti

Izr. prof. dr. Vida Medved Udovič
Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem
vida.udovic@pef.upr.si

Ključne besede: recepcija slikanice, bralna pismenost, predšolski književni kurikulum, pripovedovanje zgodb, mladi bralec

Uvajanje v bralne dejavnosti pred začetkom šolanja smiselno vpeljujemo s slikanico, v kateri se navadno prepletata in dopolnjujeta besedilo in ilustracije. Namenjena je predbralnemu in začetnemu bralnemu obdobju, saj prvi otrokov stik s knjigo namreč predstavlja prav slikanica, ki jo je mogoče proučevati glede na vlogo in pomen tako slikovnih kot besedilnih sporočil. Slikovni del predstavlja kraj/čas dogajanja, osebe in njihova razpoloženja z likovnimi elementi, kot so linija, barva, svetloba, sence, oblike, struktura ter kompozicija. Besedilo pa pripoveduje zgodbo z besedami, interakcija med besedo in sliko omogoča med mladimi bralci in slikanico več vrst komunikacije. Prispevek osvetljuje vzgojiteljevo vlogo pri predstavitvi slikanice s pretežno otroškim naslovnikom, ki je zasnovana kot otrokov dialog s slikanico. Takšen tip obravnave predpostavlja poseben tip estetske komunikacije, drugačne kot pri odraslem bralcu.

Pomen slikanice se aktualizira šele v hkratnem bralnem in vidnem procesu. Izhajajoč iz mednarodnih izsledkov raziskav o bralni pismenosti slovenskih otrok, je posebej poudarjen pomen zgodnjega »branja« in pripovedovanja zgodb v predšolskem obdobju, ki bistveno prispevata k učinkoviti bralni pismenosti v šolskem obdobju. Likovno oblikovana pripoved s poudarkom na književni osebi in dogajalnem prostoru osmišlja otrokovo »branje« slikovne zgodbe vse do trenutka, ko osvoji osnovno bralno tehniko in vstopi v svet branja in pisanja.

Key words: reading a picture book, reading literacy, preschool reading curriculum, narrating stories, young reader

We sensibly approach to introducing reading activities before the beginning of schooling with the picture book, in which text and illustration usually interweave and complement each other. It is intended for the pre-reading and the early reading age, as it is exactly the picture book, which can be examined with regard to the role and meaning of both verbal and visual messages, that represents the first child's contact with the book. The place/time of the events, the persons and their feelings represent the visual part with artistic elements such as line, colour, light, shadows, forms, structure, and composition, while the text narrates the story with words. The interaction of word and image makes possible various kinds of communication between the young readers and the picture book. The article sheds light on teacher's role in presenting the picture book with mainly child addressees, which is

conceived as the child's dialogue with the picture book. This type of discussion presupposes a special type of aesthetic communication, different from the one with the adult reader. The meaning of the picture book only gets actualised in the simultaneous reading and visual process. Starting from international findings on reading literacy of Slovenian children, special emphasis is put on the meaning of early "reading" and telling stories in the preschool period, which considerably contribute to efficient reading literacy in the school period. Visually designed narration with emphasis on the literary person and the place of events gives sense to the child's "reading" of the picture story all to the point in time when she or he come to master reading technique and enter the world of reading and writing.

32. Diferenciacija opismenjevanja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju

Dr. Nataša Potočnik
Zavod RS za šolstvo
natasa.potocnik@zrss.si

Ključne besede: pismenost, pouk, diferenciacija

Otroci vstopajo v svet pismenosti z različnim predznanjem, zato mora biti pouk prilagojen razlikam med njimi. Otroci, ki imajo ob vstopu v šolo razvito glasovno zavedanje, glasovno-črkovni ključ, koncept tiska, grafomotoriko, morajo napredovati na naslednjo stopnjo branja in pisanja. Zato frontalno opismenjevanje z monografskim postopkom (2–3 črke na teden) ne more biti več primerna pot v razvoju pismenosti. Potreben je uravnotežen model opismenjevanja, ki vključuje stopenjski pouk in diferencirano delo s centri dejavnosti. S tem poskrbimo za optimalen napredek vseh otrok, tistih, ki zmorejo več, in tistih, ki morajo določene sposobnosti in spretnosti, potrebne za vstop v svet branja in pisanja, še razviti.

Key words: literacy, teaching, differentiation

Children begin their formal literacy journey with diverse literacy knowledge. Therefore the appropriate instruction must meet children's different needs. Children with well developed printed – language knowledge, e. g. phonemic awareness, ability to track print, alphabet knowledge and graphomotoric skills should progress to the next step of reading and writing. Instruction in a whole-class setting and the »letter of the week« curriculum is no longer adequate way for early literacy development. Implementing the components of a balanced literacy model, including tier model intervention and small group differentiated activities, is the effective way to provide appropriate instruction. By doing so, we secure the optimal progress for all children – those who can advance faster and those who must develop the ability to track print, alphabet knowledge and phonemic awareness.

33. Branje in pisanje v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju

Mag. Marta Novak
Zavod RS za šolstvo
marta.novak@zrss.si

Ključne besede: branje, pisanje, zgodnje opismenjevanje

Učenje branja in pisanja v prvem in drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju je temeljni cilj, pri čemer učenec usvoji tehnika in razumevanja branja in pisanja do take stopnje, da se bo lahko samostojno učil in razvijal lastno učno strategijo.

Key words: reading, writting, early literacy

Learning to read and write in the first and second triad of primary education is an essential objective for the student to gain reading techniques and the skill of comprehensive reading and writing to such extent that he is able to develop independent learning and learning strategies.

34. PISA – sferično zrcalo slovenske pismenosti

Redni prof. dr. Igor Saksida

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Univerza na Primorskem

igor.saksida@guest.arnes.si

Ključne besede: rezultati mednarodne raziskave PISA, naloge za preverjanje bralne pismenosti, učni načrt (slovenščina, književnost)

Prispevek uvodoma predstavlja in primerja rezultate mednarodne bralne pismenosti PISA 2009 in 2012 ter ugotavlja, da slovenski učenci dosegajo temeljno raven bralne pismenosti, manj uspešni pa so pri doseganju (naj)višjih ravni. V nadaljevanju opozarja na to, da razvijanje bralne pismenosti ne sodi le v okvir pouka slovenščine, saj se mednarodna raziskava osredotoča tudi na prostočasno branje in bralne interese nasploh; ti in drugi dejavniki kažejo na to, da je bralna pismenost družbeno pogojena. Osrednji del prispevka se osredotoča na analizo bralnih nalog raziskave PISA in njihovo povezanost s cilji veljavnega učnega načrta za slovenščino (književnost): vse naloge je mogoče povezati s cilji v njem.

Key words: results of the international study PISA, curriculum (Slovene language, literature)

In the preface the contribution presents and compares the results of international reading literacy PISA 2009 and 2012 and ascertains that Slovene pupils attain the basic level of reading literacy, but are less successful at reaching high (higher) levels. In continuation it alerts to the fact that the reading literacy development does not belong solely into the frame of Slovene language instructions, since the international study also focuses on leisure reading and general reading interests; these and other factors point up to conclusion, that reading literacy is socially dependent.

The main part of the contribution focuses on analysis of reading tasks of the PISA study and their connection to objectives of the current Slovene language curriculum: all tasks can be linked to objectives in it.

